

Visa film i klassrummet!

Film som pedagogiskt verktyg har många möjligheter, alltifrån att ta oss till andra platser och tider till att lära oss nödvändiga saker om de rörliga bilder som omger oss dagligen - via konstnärliga upplevelser och en unik tillgång till andra människors perspektiv och liv. Att se film är en viktig del av filmkunnighet - att lära sig att förstå och tolka rörlig bild. I alla ämnen i skolan går det att hitta sätt att jobba med film och rörlig bild, och i vissa av dem finns det till och med specificerat i läroplanen. Men hur går du till väga för att visa film i skolan?

Den breda tillgången till rörliga bilder och filmer idag gynnar även den pedagogiska verksamheten. Många aktörer tillhandahåller film för visning i skolan, en så kallad institutionell visning. Vissa skolor har licenser, vissa är kopplade till en AV-mediacentral. För andra finns ett stort utbud hos kostnadsfria tjänster eller möjlighet att enkelt lösa rättigheterna för enskilda titlar.

Vi reder här ut några begrepp som är viktiga att känna till när du ska visa film på din skola, samt listar distributörer, aktörer och plattformar du kan vända dig till. Vi tipsar också om resurser till dig som vill arbeta mer fördjupat med en filmvisning.

Observera att det här materialet inte rör skolbio, alltså filmvisning på skoltid i en biograf. För information om skolbio, vänd dig till din kommunala kultursamordnare eller regionala filmkonsulent.

Ordlista

Visningsrätt

För att visa film i skolan behöver du känna till reglerna för institutionella visningar:

Institutionella rättigheter / Institutionell visning

En institutionell visning är en visning av film/tv-program för en sluten grupp av människor, exempelvis i skolan. För en sådan visning krävs så kallade institutionella rättigheter, vilka tillhandahålls av särskilda distributörer och visningsplattformar. Det innebär i praktiken att du inte kan visa film för dina elever genom privata streamingtjänster, utan behöver vända dig till aktörer som tillhandahåller dessa visningsrättigheter.

Upphovsrätt

Upphovsrätten skyddar ett verk från att användas hur som helst, och säkerställer att upphovsmakaren får ersättning för sitt arbete. Upphovsrätten medför att den som vill visa film i ett sammanhang som inte är privat behöver betala för det, något som ofta sker via en distributör eller aktör som tillhandahåller flera titlar.

Mer information om upphovsrätt för film:

- <https://www.verksamt.se/starta/vad-galler-i-din-bransch/film/regler-avtal-och-tillstand/upphovsratt>
- <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/upphovsratten-for-film-radio--tv-program-i-skolan>

Citaträtt

Citaträtten möjliggör visning av korta utdrag ur en film för att illustrera något eller fokusera specifikt. Det innebär att du utan att ha rättigheter att visa en hel film kan jobba med korta klipp ur en film i klassrummet.

22 § Var och en får citera ur offentliggjorda verk i överensstämmelse med god sed och i den omfattning som motiveras av ändamålet. [Lag \(1993:1007\)](#).

Svenska Filminstitutet inkluderar numera filmklipp i sina filmhandledningar, och du kan arbeta med de klippen och frågeställningarna som hör till utan att visa hela filmen.

Fler filmpedagogiska termer hittar du i Svenska Filminstitutets filmpedagogiska ordlista: <https://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/filmpedagogik/om-att-boka-skolbio/filmpedagogisk-ordlista/>

Var finns filmerna?

AV-mediacentraler och licenser

Ett första steg om du vill visa film i skolan är att undersöka om ni har en tjänst via en så kallad AV-Mediacentral. Vissa skolor har tillgång till ett filmutbud med visningsrättigheter genom sin lokala AV-Mediacentral.

<https://kontakt.ur.se/guide/mediecentraler>

Om din skola inte är kopplad till en AV-Mediacentral kan du undersöka om det finns någon annan licens eller abonnemang som skolan har med en distributör på marknaden. Kontakta din chef eller skolans rektor och fråga om skolan har någon av dessa tjänster.

Kostnadsfria tjänster för filmvisning i skolan

- [Filmarkivet.se](https://www.filmarkivet.se)
På filmarkivet finns arkivmaterial från svenskt 1900-tal - kortfilm, journalfilm, reklamfilm - för en inblick i den rörliga bildens historia.
<https://www.filmarkivet.se/>
- [Filmriket Play](https://filmriketplay.com/)
Filmriket är en plattform som tillhandahåller film för klassrummet utan kostnad. Konto och inloggning krävs.
<https://filmriketplay.com/>
- [SVT Play / Öppet arkiv / UR Play](https://www.svtplay.se/)
Allt innehåll på SVT Play, Öppet arkiv och UR Play får visas i klassrummet. Vissa program har eget pedagogiskt material. Ingen inloggning krävs.
<https://www.svtplay.se/>
<https://www.svtplay.se/kategori/oppet-arkiv>
<https://urplay.se/>

Betaltjänster för filmvisning i skolan

- Biografcentralen
Biografcentralen är en branschorganisation för biografier som visar kvalitetsfilm. De har en del titlar för barn och unga i sin distributionskatalog, både för skolbio och visningar i klassrum.
<https://www.biografcentralen.se/filmbokning/skolbio/>
- BUFF
BUFF Filmfestival anordnas varje vår i Malmö, och lyfter filmer från hela världen som handlar om och riktar sig till barn och unga. Som distributör tillgängliggör BUFF filmer som annars inte skulle nå en publik i Sverige utanför festivalen, både för skolbio och visningar i klassrum.
<https://www.buff.se/buff-filmdistribution/>
- Copyswede
Copyswede tillhandahåller licenser när det gäller användning av tv- och radioprogram som inte är SVT, SR och UR.
<https://www.copyswede.se/tv-radioaktorer/vidaresandning/skolor-och-institutioner/visning-av-tv-i-klassrum-arbetsplatser-och-liknande-utrymmen/>
- Filmcentrum Distribution
Filmcentrum erbjuder skolor och AV-mediacentraler ett samlat filmutbud från Sveriges ledande distributörer av kvalitetsfilm samt ett urval av egenimporterad barn- och ungdomsfilm som finns att boka för visningar i klassrum. Här kan du boka enskilda filmer eller olika paketlösningar. Kostnaden baseras på antal elever och hur länge filmen ska finnas tillgänglig.
www.fcdistribution.se
- Kunskapsmedia Group
Kunskapsmedia Group producerar egna utbildningsfilmer och utbildningsklipp, och distribuerar spelfilmer och dokumentärer till bland annat skolor och AV-Mediacentraler.
https://kunskapsmediagroup.se/k_store_view/
- Netflix
Netflix egenproducerade dokumentärer får visas i undervisningssyfte.
<https://help.netflix.com/sv/node/57695>
- SLI Education
Här samlas utbildningsfilm, dokumentärer och spelfilmer för AV-Mediacentraler och skolor.
<https://slieducation.se/>
- Smorgasbord Picture House
Smorgasbord Picture House är en distributör som handplockar kvalitetsfilm för barn och unga. Filmerna paketeras omsorgsfullt med pedagogiskt material och tillgängliggörs för skolbio, mediecentraler och skolor.
<https://www.smorgasbordpicturehouse.se/films>

- Swedish Film

Många skolor har en licens hos Swedish Film, och får då tillgång till alla filmer som finns i utbudet. Abonnement/licens eller enstaka titlar. Kolla med din arbetsgivare om din skola har en licens.

<https://www.swedishfilm.com/SE/>

Swedish Film använder sig av visningsplattformen Film och skola:

<https://www.filmochskola.se/>

Övriga verktyg

Filmkunnighet består av tre delar: Att se, samtala om och skapa film. Själva samtalet ger möjlighet till reflektion, upptäckter, jämförelser och förståelse. Genom att samtala med andra kring en film, ett klipp eller annan typ av rörlig bild ökar kunskapen om den rörliga bilden som medium, men också om andras tolkningar och perspektiv. Här finns några tips på material att använda i samband med samtal eller övningar, före eller efter filmen.

Filmhandledningar

Många filmer har filmhandledningar, som tipsar om sätt att arbeta med filmerna i klassrummet. **Svenska Filminstitutet** har en stor bank av handledningar, men även andra aktörer som **BUFF**, **Biografcentralen**, **Filmcentrum**, **Filmriket** och några av filmregionerna har tagit fram filmhandledningar.

Filminstitutet:

<https://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/filmpedagogik/filmhandledningar/>

BUFF: <https://www.buff.se/filmhandledningar/>

Smorgasbord Picture House: <https://www.smorgasbordpicturehouse.se/pedagog>

Metoder och tematiskt material

- **A-märkt**

En film blir A-märkt om den klarar Bechdel Wallace-testet, det vill säga svarar ja på de tre frågorna: 1. Finns det två namngivna kvinnliga karaktärer i filmen? 2. Pratar de med varandra? 3. Pratar de i så fall om något annat än män?

Märkningen är ett sätt att uppmärksamma jämställdhet på film. Film i Dalarna och Film Västernorrland tar varje år fram en folder som lyfter aktuell A-märkt film för olika åldrar och som innehåller handledningsmaterial.

<https://filmidalarna.se/barn-unga/a-markt-film>

<https://filmvasternorrland.se/sv/lara-film/a-markta-filmtips/>

<http://a-markt.se/>

- **Tala film - Tala liv**

Metoden Tala film - Tala liv har tagits fram av Folkets Bios filmpedagoger i samarbete med Sensus och Svenska kyrkan. Den främjar det fördjupade samtalet kring film, för att komma bort från åsikter.

https://cdnst.sensus.se/documents/tala_film_tala_liv-metoden_2022.pdf

- **Film och bok**

Film och bok är en metod som arbetar med berättelser utifrån olika teman, i första hand Kroppen och Känslor. Fokus ligger på berättelsen snarare än på mediet, och är därför anpassningsbar till både film och andra upplevelser. Målgrupp är den anpassade grundskolan, men metoden går att använda i alla pedagogiska sammanhang.

Länk kommer 2023.

- **Fokus: Psykisk hälsa**

Filmtips och handledningar kopplade till psykisk hälsa för olika åldrar, framtaget av Film i Dalarna.

<https://filmidalarna.se/storage/uploads/attachments/fokus-psykisk-halsa-2021-1.pdf>

- **Ung!**

Filmtips på temat tonår, relationer, identitet & sex, från Film i Dalarna och biblioteken i Mora och Falun.

<https://filmidalarna.se/storage/uploads/attachments/ung-for-digital-distribution.pdf>

Statens Medieråd

Statens Medieråd är ett kunskapscentrum om barn och ungas medieanvändning, som verkar för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. Här finns ett stort utbud av pedagogiskt material kring bilder och medier.

<https://www.statensmedierad.se/>

Filmriket

På Filmriket kan du utöver att se film också lära dig grunderna i filmskapande. Här finns en filmskola som går igenom alla delar i skapandet, och en övningsbank som kopplar olika delar av filmprocessen till skolans läroplan. Allt material är utifrån barn och ungas perspektiv. Filmriket drivs av Filmpool Nord.

<https://filmriket.com/>

Filmregionerna

Det här materialet är framtaget av Filmregionernas arbetsgrupp för barn och unga-frågor.

Föreningen Filmregionerna samlar landets 19 resurscentrum för film, och arbetar med de tre områdena produktion, visning och barn och unga. Hör gärna av dig till ditt regionala resurscentrum om du har frågor eller idéer kring film i skolan.

<https://filmregionerna.se/om/vara-medlemmar/>